KOMÁROMI LÁSZLÓNÉ

Lávicza Vaszelina

MÁRAMAROSSZIGET
SZÜLÖTTE

„ÉLETÚT A HAZÁTÓL AZ OTTHONIG ... "

„Máramarosszigeten születtem: 1923.09.07.-én, leánykori nevem: Lávicza Vaszelina, magyarul: Lávicza Ilona". - kezdi meghatóan történetét Ilonka néni, aki láthatóan megtisztelve érzi magát, hogy valakit ő maga illetve a sorsa érdekli.

„Tudja- folytatja - azért mondom, hogy magyarul Ilona, mert sajnos az általános iskolában román nyelven tanultam és a mai napig sem tudok magyarul olvasni, és ne haragudjon, de sokszor nem találom a megfelelő szót - mondja ezt tiszta lelkű és hibátlan magyarsággal."
„Édesapám szüleit nem ismertem, de anyai nagyszüleim magyarok voltak. Nagyapám: Bata János, aki büszke volt magyar származására bíróként tevékenykedett Felsőrónán 85 éves koráig. Korai gyermekkorom boldog éveit neki és nagymamámnak köszönhetem, mert édesanyám Lávicza Vervára - ismét hozzáteszi - magyarul: Borbála, 9 éves koromban meghalt, pontosabban 1932-ben, ami egyben szerencsétlen sorsom kezdetét és otthonom elvesztését is jelentette.
Még ma is pontosan emlékszem rá, hogy a testvéreimmel (húga: Borbála, öccse: János és nővére Mária) Felsőrónán mily boldogságban éltünk, de nem csak a család, hanem az ott élő román, zsidó, ruszin, német és magyar anyanyelvű emberek is békességben és szeretetben éltek egymás mellett. Édesanyám szülei több generáción keresztül a görög katolikus vallást gyakorolta, így nem múlt el egyetlen nap sem ima nélkül. Felsőrónát hegyvidékes táj, fenyőerdők ölelték át - mondja Ilonka néni erősen küszködve könnyeivel - a házak fagerendákból készültek a falakat meg bevakoltuk, így télen meleg volt, nyáron pedig hűvöst adott a ház.

Belülről szabadkéményű kemencéket építettünk, melyek fűtötték otthonunkat és egyben sütésre és főzésre is használtuk. Télen, ha a testvéreimmel meghűltünk a kemence sutban egy-kettőre meggyógyultunk. Szerettünk dolgozni. Az udvarban volt mangalica, birka, kecske, bivaly meg mindenféle apró jószág.
Ezeket nyáron elláttuk és télen jártunk iskolába, ami reggeltől estig tartott. Mindig kísérővel mentünk és jöttünk haza.
1932-ben édesanyám meghalt, én 9, húgom 2, öcsém 7 és nővérem 12 évesek voltunk, így 9 évesen édesapám egy távoli ismerősének adott, hogy ott vigyázzak a gyermekeire. Tessék elképzelni kislányként felügyeltem 3 gyermekre. Közben édesapánk elvett egy falubéli özvegyasszonyt, aki a saját tulajdonú házában élt a gyermekeivel, nekünk ott nem jutott hely. Mostohaanyánk árvaházba szánt bennünket a testvéreimmel, de nagyapámék, akik nem messze laktak, ezt nem engedték, és hozzájuk költöztünk. Akkor nem is értettem

igazán, hogy mi történik, mert szerettem nagyapáméknál lenni, de valójában árvák lettünk. A sors tovább verte a családot, ugyanis édesanyám lánytestvére váratlanul meghalt és az unokatestvéreim is a nagyszülőkhöz kerültek. Lassan kezdtünk belenyugodni, hogy szüleink nincsenek, hiszen nagyapáék mindent megadtak valamennyi unokának, mikor három év után nagyapa meghalt. Édesanyám húga Mária vett magához, aki egy jómódú magyar családhoz adott szolgálni. Pár év múlva ez a család elköltözött a faluból és ekkor édesanyámnak az öccse, Bata János - Isten áldja meg! - szedett bennünket össze és nála laktunk a testvéreimmel, pedig ott már tíz gyermekről kellett gondoskodni.

Otthonra találtunk, mégis minden idegen volt. Ekkor én és Mária nővérem már dolgoztunk és a keresetünket a két testvérünkkel is megosztottuk. Elégedettek voltunk, mert volt hová „hazamenni." Nemsokára egy újabb családhoz kerültem szolgálni, majd a máramarosszigeti vasútállomás vendéglőjébe vettek föl szakácssegédnek. Itt reggel 6-tól este 10-ig dolgoztam. Haza csak aludni jártam és a testvéreim gondját viselni. Máramarosszigeten 20 éves koromig maradtam, ugyanis 1943-ban a vendéglőben megjelent egy magyar származású úr, akinek a nevére még most is emlékszem, Szentendrei Lászlónak hívták. A vendéglő tulajdonosát biztosan régebbről ismerte, mert ahogyan köszöntötték egymást látszott rajtuk. Sajnos, mint mondtam én keveset tudtam magyarul, így a vendéglős elmondása szerint az úriember fiatal munkásokat keresett 1 hónapra Magyarországra, búzáért és ellátásért cserébe. Örültünk két barátnőmmel együtt, mert a vendéglős egy hónap szabadságot adott és örömmel elvállaltuk a munkát. Jóval később gondolkoztunk el azon, hogy vajon szándékosan választották-e azokat a fiatalokat, akik nem tudtak magyarul?

Tiszakécskére kerültünk, ahol mind a hármunkat külön-külön állítottak el szolgálni. Én Szentendrei László apósához kerültem. Nehéz volt eljönni a szülőföldemről, de az vígasztalt, hogy csak egy hónapról van szó, meg aztán jól jön az a búza, mert lesz miből kenyeret sütni. Az új helyen mindent csináltattak velem. Ha kellett cseléd, házvezetőnő és mezőgazdasági munkás is voltam. Az egy hónap gyorsan eltelt, de sem búzát, sem fizetséget nem kaptam, sem pedig haza nem mehettem. Tudja - folytatja ismét könnyezve Ilonka néni - ez fájt a legjobban. Hiányoztak az erdők, a hegyek, a faházak a sokféle nemzet és hiányzott minden, ami azt jelenti, hogy „otthon". Szerettem volna hazamenni, de e helyett Szendrei László a sógorához vitt, akik természetesen nem tudtak románul, én pedig rosszul beszéltem a magyar nyelvet, így ebből kifolyólag többször megtörtént, hogy bántalmaztak, mert nem értettem, amit mondanak. Például megtörtént, hogy Bagó Péter úr (a sógor)

felesége rőzséért küldött az udvarra, ezzel fűtötték a kemencét, sajnos nem ismertem ezt a szót, így nem tudtam mit kell hoznom, ekkor utánam eredt a ház asszonya és a hajamnál fogva a rőzséhez húzott, majd az arcomat a rőzsekévéhez verte. Folyt a vér az arcomból, de a munkát folytatni kellett. Mondanom sem kell, hogy sem fizetséget, sem búzát nem kaptam és hazamenni sem tudtam. Szerencsémre a sors úgy hozta, hogy Tiszakécske jegyzője meglátta a sebekkel teli arcomat és magához vett. Nagyon jól bántak velem, a jegyző úr gyermekei gyógyították be a sebeimet és tanítottak magyarul beszélni, ebben az évben, 1944--ben cselédkönyvet váltottam ki, és így már hivatalosan dolgozhattam Magyarországon.

Az otthonom utáni vágy soha nem csillapodott. Történt, hogy 1944-ben a két barátnőmmel összebeszélve elindultunk haza Debrecen irányába. Úgy gondoltuk, hogy előbb-utóbb meglátjuk az ismerős tájat. Debrecennél egy idős házaspárral találkoztunk, akik óva intettek bennünket, hogy tovább menjünk, ugyanis onnan nem messze húzódott egy frontvonal, amelyen átkelni életveszélyes volt. Ott álltunk háromnapi gyaloglás után, étlen-szomjan és nem mehettünk haza. A két barátnőmtől elváltam - ők továbbmentek más irányba - a jószívű idős házaspártól kaptam pénzt vonatjegyre és úgy döntöttem, hogy visszafordulok. Tiszakécskére nem akartam visszamenni, hanem úgy gondoltam, hogy valamelyik nagyobb városban leszállok és megtudakolom, hogy hogyan juthatok haza. Így érkeztem meg 1944 őszén Szolnokra. 3-4 napot töltöttem egy nagyon kedves családnál, akik befogadtak, majd munkát keresve rátaláltam Dr. Kromberg József törvényszéki ügyész úrra és családjára, akik a Tisza partján levő nagytemplom és a mostani Tiszavirág híd közötti részen laktak, a régi tűzoltóság épületével szemben. Szerettem náluk dolgozni, és elégedett voltam, hiszen ismét volt otthonom csak nem tudtam hazamenni.

Komáromi Lászlót a volt férjemet akkor ismertem meg, amikor még a tekintetes úrnál dolgoztam. 1949. IX. 20.-án keltünk egybe Dr. Kromberg úr és nején kívül más vendég nem volt jelen. Ők voltak a tanúk.

Mint említettem, rendesek voltak hozzám és a fizetségből félre tudtam rakni, úgy hogy a régi Tárház közelében - mostani Mártírok útja - vettem egy szobakonyhás lakást. Később kibővítettük férjemmel és 1949-1985-ig ott laktunk. Immár volt házam, de az otthonom hiányzott.

1952-ben született lányom: Mária, mely nagy öröm volt, de sajnos közben a férjem az ital rabjává vált. 1954-ben az Állattenyésztési Felügyelőséghez kerültem, ahol nőként nagy jószágot gondoztam, pedig még a férfiak sem vállalták ezt a munkát. A mostani kéményseprő

vállalat mögött helyezkedett el a gondozói istálló és a lakóépület. Nagyon nehéz volt a munkám, soha nem volt számomra ünnep. Tudja, a jószágot karácsonykor is meg hétvégén is gondozni és etetni kell. Otthon beállítottam egy anyadisznónak valót, mert a fizetés a megélhetéshez kevésnek bizonyult.

Férjem 1972-ben 35 év házasság után elhunyt, sajnos az együtt töltött 35 év a férjem italozása miatt mély nyomot hagyott Mária nevű lányomban is. Okos lány volt, közgazdasági középiskolát végzett, 12 évig ügyvédi irodában dolgozott, rendszeresen sportolt, míg meg nem ismerte férjét, kivel két közös gyermekük lett. Drága unokáim: Sándor 1971-ben és Krisztián 1977-ben született. A vejem többször elhagyta a családját, míg egyszer végleg megtette és attól kezdve a lányom a munkába menekült. Rövid időn belül kiderült, hogy az unokáimról nem tud gondoskodni így én magamhoz vettem őket és pici koruktól a középiskola befejezéséig, illetve míg saját talpukra nem álltak, én neveltem őket. Nekik már volt otthonuk. Sajnos a hányatott sorsú lányomnak szinte semmilyen kapcsolata nincs már az unokáimmal.

1954-1990-ig dolgoztam még nyugdíj mellett is az Állattenyésztési Felügyelőségen, mert senki nem vállalta azt a munkát. 1990-ben a Kéményseprő Vállalat kisajátította a területet és többszöri lakásváltás után 2005. 02. 01-től a Vízpart krt. 3. szám első emeletének 47. szobájában lakom.